

ДЕМУЗ Інна,

доктор історичних наук, професор,
головний науковий співробітник сектору
наукової бібліографії та біографістики
Національної наукової сільськогосподарської
бібліотеки НААН (м. Київ, Україна)

demuz_inna@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5936-2386>

Researcher ID:

<https://publons.com/researcher/1780609/inna-id-demuz/>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Метою дослідження є висвітлення ролі бібліотек закладів вищої освіти України у популяризації принципів академічної доброчесності та надання практичних рекомендацій у цьому напрямку.

Мета дослідження досягнута через використання таких методів як узагальнення, аналіз, синтез, порівняння, опитування (анкетування).

У статті розглянуто поняття «академічна доброчесність» і причини її порушення; виділено види академічної недоброчесності. Показано, як принципи доброчесної поведінки, підтримані на державному та громадсько-суспільному рівнях в Україні, почали апрікуватися у щоденну роботу закладів вищої освіти. Зокрема, звернуто увагу на реалізацію наступних проєктів: «Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні» (2016-2019 рр.), «Проєкт формування академічної доброчесності у школах» (2017-2019 рр.), Проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (2020-2022 рр.), «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек» (2016-2019 рр.) (ініціатором останнього виступила Українська бібліотечна асоціація.

Розглянуто основні інформаційні ресурси (напр., онлайн-курси, вебінари, навчально-методичні видання, бюлетень «Академічна доброчесність», портал «БібліоСинергія: підтримка наукових досліджень» та ін.), корисні для використання як педагогам, так і бібліотекарям з метою навчання принципам академічної доброчесності.

Наголошено на тому, що сьогодні бібліотеки ЗВО – центри формування культури академічної доброчесності та медіаграмотності, центри

компетенції з академічного письма та доброчесності. Їхня місія полягає також у тому, щоб розширювати і зміцнювати вплив академічної доброчесності в освітньому і науковому середовищі через координацію, консультування, популяризацію, моніторинг.

Проведене нами у квітні 2022 р. опитування серед бібліотек аграрних коледжів України дало можливість визначити тенденції долученості фахівців мережі до реалізації принципів академічної доброчесності, наявність тих чи інших труднощів у даному напрямку.

Бібліотечним установам запропоновано ряд заходів щодо популяризації академічної доброчесності: 1) проведення для користувачів різноманітних семінарів, тренінгів і вебінарів, спрямованих на вдосконалення рівня інформаційної грамотності; 2) розміщення на сайтах бібліотек інформації, яка сприятиме формуванню академічної доброчесності; 3) долучення бібліотечних фахівців до викладання окремих тем навчальних курсів з основ академічного письма; 4) перевірка наукових текстів (у тому числі і студентських кваліфікаційних робіт) на наявність плагіату; 5) популяризація академічної доброчесності серед користувачів шляхом поширення інформаційних матеріалів (флаєрів, листівок, буклетів), створення та підтримки тематично пов'язаних з академічною доброчесністю спеціалізованих інтернет-ресурсів та профілів у соціальних мережах (сторінок, груп тощо), проведення спеціальних акцій та кампаній (інсталяцій, виставок, флешмобів, квестів тощо); б) проведення досліджень з питань академічної доброчесності шляхом організації опитувань, анкетувань, інтерв'ю членів академічної спільноти, складання аналітичних звітів і довідок на основі аналізу цих опитувань і анкетувань тощо.

Ключові слова: академічна доброчесність, культура академічної доброчесності, плагіат, академічна недоброчесність, популяризація, бібліотечні установи.

ACADEMIC INTEGRITY AS ONE OF THE FIELDS OF THE LIBRARY ACTIVITIES OF AGRICULTURAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

The purpose of the research is to highlight the role of libraries of higher education institutions in Ukraine in promoting the principles of academic integrity and providing practical recommendations in this direction.

The purpose of the study was achieved through the use of such methods as generalization, analysis, synthesis, comparison, survey (questionnaire).

The article considers the concept of «academic integrity» and the reasons for its violation; identifies types of academic dishonesty. It is shown how the principles of honest behavior, supported at the state and public levels in Ukraine, began to be applied to the daily work of higher education institutions. In particular, attention was paid to the implementation of the following projects: «Project to promote academic integrity in Ukraine» (2016-2019), «Project for the formation of academic integrity in schools» (2017-2019), Project «Initiative of academic integrity and quality of

education» (2020-2022), «Culture of Academic Integrity: The Role of Libraries» (2016-2019) (the latter was initiated by the Ukrainian Library Association).

The main information resources (for example, online courses, webinars, educational publications, the bulletin «Academic Integrity», the portal «BiblioSynergy: supporting research», etc.), useful for use by both teachers and librarians for educational purposes principles of academic integrity, were considered.

It is emphasized that today the libraries of the institutions of higher education are the centers of formation of the culture of academic integrity and media literacy, the centers of competence in academic writing and integrity. Its mission is also to expand and strengthen the influence of academic integrity in the educational and scientific environment through coordination, consultation, promotion, and monitoring.

Our survey conducted in April 2022 among the libraries of agricultural colleges of Ukraine made it possible to identify trends in the involvement of network specialists in the implementation of the principles of academic integrity, the presence of certain difficulties in this area.

Library institutions are offered a number of measures to promote academic integrity: 1) conducting various seminars, trainings and webinars for users aimed at improving the level of information literacy; 2) posting information on library sites that will promote the formation of academic integrity; 3) involvement of library specialists in teaching certain topics of training courses on the basics of academic writing; 4) verification of scientific texts (including student qualification papers) for the presence of plagiarism; 5) popularization of academic integrity among users by distributing information materials (flyers, leaflets, booklets), creating and supporting thematically related to academic integrity specialized Internet resources and profiles on social networks (pages, groups, etc.), conducting special events and campaigns (installations, exhibitions, flash mobs, quests, etc.); 6) conducting research on academic integrity by organizing surveys, questionnaires, interviews with members of the academic community, compiling analytical reports and certificates based on the analysis of surveys and questionnaires, etc.

Keywords: *academic integrity, the culture of academic integrity, plagiarism, academic dishonesty, popularization, library institutions.*

Постановка проблеми. Звернення українського освітянського і наукового співтовариства до питань академічної доброчесності та імплементація міжнародних академічних стандартів в освітньо-наукову практику набувають усе більшого поширення. Перетворення академічної доброчесності на глибинні цінності українського суспільства стане гарантією того, що вітчизняна освіта й наука позбудуться імітації, продукуватимуть якісні ідеї та нові знання. Бібліотеки ж можуть відіграти у цьому ключову роль,

трансформувались у «центри просвітництва» та «формування культури академічної доброчесності».

Одним із завдань працівників інформаційно-бібліотечної сфери є не просто надання консультацій своїм користувачам – студентам, викладачам, науковцям, фахівцям галузі щодо пошуку і використання зовнішніх інформаційних ресурсів, створення та просування власних, а й розширення та зміцнення впливу академічної доброчесності в освітньому і науковому середовищі [17, с. 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на специфіку, складність та багатогранність проблематики академічної доброчесності вона наразі залишається не вивченою філософською категорією, соціально-психологічним феноменом і суспільно-правовим явищем, хоча в останні кілька років історіографія вже збагатилася науковими працями у даному напрямку. Зокрема, доречно виділити ґрунтовну колективну монографію [4], в якій головна увага приділена організаційно-технічним і правовим аспектам академічної доброчесності, її значенню у науковому середовищі та дослідницькій кар'єрі молодих учених. У ряді досліджень академічна доброчесність позиціонується як основа сталого розвитку ЗВО [5; 11; 13; 19]. Правове поле протидії академічній недоброчесності розглянуто Я. Тицькою [22]; категорійний зміст академічної доброчесності досліджено у роботі О. Чумак [25]; психологічні чинники схильності до академічної недоброчесності проаналізовані І. Тодоровою [23]. У 2020 р. в інтернет-мережі оприлюднено дипломний проєкт Т. Тимочка, присвячений вивченню питання упровадження інституційних політик щодо академічної доброчесності у ЗВО України [21]. Дослідження напрямів подальшої імплементації норм академічної доброчесності до європейських практик і формування комплексної стратегії боротьби з академічним плагіатом в Україні на державному рівні започатковано у працях В. Бахрушина [6], А. Колеснікова [12]. В історіографічному полі з'явилися розвідки, які окреслюють роль бібліотечних установ у популяризації

принципів академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти, професорсько-викладацького складу, науковців [2; 9; 14; 24].

Метою статті є визначення ролі бібліотек закладів вищої освіти України у популяризації принципів академічної доброчесності та надання практичних рекомендацій у цьому напрямку. Мета дослідження досягнута посередництвом використання таких **методів** як узагальнення, аналіз, синтез, порівняння, опитування (анкетування).

Результати дослідження. Академічна доброчесність є поняттям загальноприйнятим у розвинених країнах сучасного світу. 15 квітня 2009 р. Загальними зборами НАН України був прийнятий «Етичний кодекс ученого України» [10], який уже тоді задекларував етичні принципи діяльності вчених, необхідність дотримання моральності та громадської відповідальності у науковій сфері. Так, у документі наголошується, що «учений несе моральну відповідальність за наслідки своєї діяльності, що можуть впливати на розвиток людства, збереження природи та духовно-культурної спадщини» (пункт 1.3), «має активно протидіяти псевдонауковій діяльності» (пункт 1.6), «за наявності неспростовних доказів неетичних чи непрофесійних дій ученого наукове співтовариство має у відкритій неупередженій дискусії дати їм відповідну оцінку» (пункт 1.10), «наукові співробітники та викладачі мають слугувати взірцем моральності для молодих вчених щодо ставлення до науки та до авторських прав» (пункт 1.11), «учений має забезпечувати бездоганну чесність та прозорість на всіх стадіях наукового дослідження і вважати неприпустимими прояви шахрайства, зокрема фабрикування та фальшування даних, піратства та плагіату» (пункт 2.3), «учений може використовувати інформацію з будь-яких публікацій за умови, що вказує джерело та проводить чітку межу між власними даними та здобутками інших. Запозичення для власних публікацій будь-яких текстів, фотографій, рисунків, таблиць, схем, формул тощо потребує згідно з існуючими правилами дозволу автора та/або видавництва» (пункт 3.2).

Сьогодні на офіційному рівні потрактовано термін «академічна доброчесність», під яким розуміють «сукупність етичних принципів та

визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» (ст. 42 Закону України «Про освіту», 2017 р.). Одним із останніх документів, який узагальнює правовідносини у сфері академічної доброчесності в освіті й науці, є проєкт Закону України «Про академічну доброчесність», який наразі знаходиться на громадському обговоренні. Як тільки він буде затверджений у статусі Закону, можна говорити про нові інтерпретації цього поняття.

Згідно статті 42 Закону України «Про освіту» (2017 р.) виділяють наступні види академічної недоброчесності: фабрикація; фальсифікація; обман (сюди відносять, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію і списування). Плагіатом називають «оприлюднення чийось результатів дослідження як власних або тексту без вказання авторства» (ст. 42 Закону України «Про освіту», 2017 р.). Як зазначає В. Бахрушин, «академічний плагіат не зводиться до текстових збігів, а може стосуватися також некоректного запозичення фактів, гіпотез, числових даних, методик, ілюстрацій, формул, моделей, програмних кодів тощо» [7].

Прикладами фальсифікацій і фабрикацій, за Є. Ніколаєвим, є: «1) маніпуляції з даними: вигадування емпіричних даних замість їх одержання під час експерименту; зміна, спотворення, приховування частини одержаних даних; спотворення результатів анкетування; фальсифікація джерел інформації: приписування певному джерелу тієї інформації, якої воно не містить; вигадування неіснуючих джерел інформації; наведення посилань на джерела, які насправді не опрацьовувались під час дослідження тощо; 2) маніпуляції викладачів і науковців: фабрикація наукових праць; фальсифікації у спеціальних ситуаціях (рейтингування викладачів, вчене звання, акредитація, ліцензійні умови, захист дисертації та ін.)» [20]. До проявів академічної недоброчесності належить також необ'єктивне (упереджене) оцінювання.

Академічним шахрайством вважаються: **аутсорсинг** – виконання роботи (завдання) на замовлення іншою особою; **«контрактний» плагіат** – використання письмової роботи, написаної іншою (третьою) особою, як своєї власної; **академічний саботаж** – свідомі дії чи бездіяльність одного учасника освітнього процесу чи досліджень, що перешкоджають реалізації легітимних цілей іншого учасника [20]; **неправдиве авторство**, яке зводиться до двох основних форм: *примарне авторство* – дійсний автор тексту не вказується; *почесне / статусне авторство* – коли серед авторів тексту вказується особа, не причетна безпосередньо до його створення [3]; **недобросовісна управлінська діяльність** у закладах освіти і наукових установах (напр., академічний інбридинг – відбір, що базується на особистих стосунках з випускником закладу освіти, тобто найм університетами власних випускників; непотизм під час найму викладачів та їхнього просування в кар'єрі; примусові благодійні внески; викладання дисципліни без належної професійної підготовки; зловживання посадовими обов'язками тощо) та багато ін.

Причинами порушення академічної доброчесності, на основі проведеного опитування і спостереження у середовищі студентів, викладачів та адміністрації навчальних закладів, Т. Тимочко назвав наступні: 1) відсутність мотивації до навчання, зокрема через неусвідомлений вибір ЗВО/спеціальності, розчарування навчальним закладом, нецікаві чи непотрібні, на думку студентів, предмети; 2) низька мотивація студентів до навчання через слабку спроможність викладачів доступно донести інформацію, застарілість навчального матеріалу, або ж через використання викладачем односторонньої методики викладання; 3) бажання студентів отримати вищу оцінку за предмет і, відповідно, стипендію; 4) працевлаштованість студентів денної форми навчання, а також їхня залученість до позанавчального університетського життя, громадського активу й інших справ, які не стосуються безпосередньо здобуття освіти, що збільшує їхню схильність до порушень через відсутність часу; 5) невміння студентів правильно спланувати свій час, що призводить до виконання письмових завдань в останній тиждень/день; 6) завищені та

незрозумілі вимоги до навчальних завдань, повторення тем для написання робіт, перевантаження завданнями та навчальними матеріалами для складання іспитів, що в результаті провокує звернення до плагіату; 7) недостатня поінформованість як студентів, так і викладачів щодо академічної доброчесності; 8) відсутність інформування і навчання самих викладачів щодо дотримання принципів доброчесності; 9) відсутність навчальних компонентів з вивчення основ академічного письма та брак інформування щодо принципів дотримання академічної доброчесності; 10) відсутність механізму виявлення порушень, зокрема плагіату, та застосування реальних санкцій за порушення; 11) неповна спроможність закладів щодо перевірки на плагіат усіх робіт, недостатність коштів для закупівлі програмного забезпечення; 12) нерозуміння загроз порушень академічної доброчесності, і, як наслідок, толерування порушень, зокрема плагіату та списування; 13) незацікавленість викладачів та адміністрації аплікувати жорсткі санкції за порушення академічної доброчесності, зокрема такі як незадовільна оцінка за навчальний компонент чи відрахування з університету через скорочення контингенту студентів; 14) відсутність загальної політики щодо академічної доброчесності, брак сміливості, бажання чи можливості у студентів звернутися зі скаргою про недоброчесність з боку викладачів чи одногрупників; 15) слабка підготовка вступників у рамках шкільної програми та їхня неспроможність виконувати завдання за університетськими освітніми програмами [21, с. 56, 57, 58, 59].

Аксіомою стала теза про те, що зменшення практик академічної недоброчесності спостерігається у тих навчальних закладах, у яких суттєва увага приділяється інформуванню здобувачів вищої освіти про необхідність дотримання принципів академічної доброчесності, навчання компетентностей з академічного письма, чіткому встановленню і застосуванню санкцій за конкретні порушення. Однак такі результати були досягнуті не відразу, а поступово, – коли принципи доброчесної поведінки, підтримані на державному та громадсько-суспільному рівнях, почали аплікувати в щоденну роботу закладів освіти і наукових установ.

Так, з 2016 р. стартував **Проект сприяння академічній доброчесності в Україні** (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP), що реалізовувався Американськими Радами з міжнародної освіти в Україні за підтримки Посольства США та у партнерстві з Міністерством освіти і науки України. Діяльність SAIUP втілювалася за такими напрямками: 1) просвітницька кампанія – створення широкої суспільної підтримки принципів академічної доброчесності, пояснення їх важливості для розвитку освіти і суспільства всім учасникам академічного процесу – студентам, батькам, викладачам та адміністраціям університетів; 2) нова академічна культура – формування нової академічної культури, яка базуватиметься на принципах чесності, реального навчання, справедливості, довіри та взаємоповаги усіх учасників академічного процесу; 3) упровадження міжнародних практик – студенти, викладачі та адміністрація ЗВО-учасників мала змогу ознайомитися з академічною доброчесністю як складовою освітнього процесу за кордоном та поширити цей досвід у своїх навчальних закладах; 4) нові правила гри для українських ЗВО – даний компонент спрямовувався на формування нових правил на рівні державної політики у сфері освіти та всередині самих університетів через розробку відповідного законодавства та університетських «Кодексів честі» [16].

У 2016-2019 рр. за підтримки Academic IQ реалізовувався Проект сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP, 2017-2019 рр. – Проект формування академічної доброчесності у школах – SAISS. Протягом 2020-2022 рр. реалізовується Проект «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ).

На офіційному сайті Проекту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ), у закладці «Ресурси» (і не тільки), усім зацікавленим пропонується для користування ряд тематичних методичних вказівок, онлайн-курсів, матеріалів тренінгів, сценаріїв заходів і презентацій, роликів на Youtube-каналі. Корисним не лише для викладачів, а й для усіх (у тому числі бібліотекарів), хто хоче дізнатися теоретичні основи, а також опанувати практичні інструменти, з

допомогою яких можна сприяти культурі академічної доброчесності, є «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів». Безкоштовний курс, який стартував із середини 2021 р. на платформі «Prometheus», доступний усім бажаючим у будь-який час.

Не менш цікавим є онлайн-курс «Академічна доброчесність для вчителів», який стартував на платформі EdEra. Він може бути цікавим не лише для педагогів середніх навчальних закладів, а й для працівників професійної та вищої освіти, бібліотекарів тощо. Курс пропонує інструменти для роботи з учнями: методичні рекомендації, робочі зошити, сценарії уроків, презентації, інтерактивні тести, які можна завантажити з сайту.

На сайті Academic IQ можна ознайомитися з розробленими методичними рекомендаціями «Академічна доброчесність у середній освіті», методичними рекомендаціями для впровадження навчального курсу «Основи академічного письма», матеріалами тренінгу «Академічне письмо та доброчесність: найкращі практики для успіху» (який проводився за підтримки SAIUP та RELO професором Робертом Коте, Ph.D., Директором Програми із вдосконалення навичок письма при Університеті Арізона (University of Arizona)). Зокрема, останній ресурс, окрім пояснень ключових понять, пропонує також корисні прийоми, які допоможуть написати академічний текст високої якості, уникнути плагіату під час написання академічних текстів, даються поради з написання анотацій, заявок на конференції, стилів цитування тощо. «Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» за мету ставлять забезпечення українських ЗВО практичними порадами з формування культури академічної доброчесності та відповідних механізмів.

Звертаємо увагу на спеціальний випуск газети «Завуч» (березень – квітень 2021 р., 118 с.), до якого увійшли інтерв'ю з українськими освітніми експертами щодо питань академічної доброчесності, сценарії засідань педагогічних рад, методичні матеріали для проведення уроків з інтегрованим елементом навчання академічній доброчесності (для старших класів).

З листопада 2019 р. консультантом Проєкту Є. Ніколаєвим публікується продовжуване електронне інформаційне видання у форматі листівки – **інформаційний бюлетень «Академічна доброчесність»**, з якого можна почерпнути практичні поради щодо забезпечення доброчесного навчання. На червень 2022 р. оприлюднено вже 24 випуски.

Що ж стосується безпосереднього долучення бібліотечних установ до популяризації принципів академічної доброчесності, то слід відзначити, що у 2016 р. партнером Проєкту SAIUP стала Українська бібліотечна асоціація (далі – УБА), започаткувавши окремий **проєктний напрям «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек»**. Його метою стало включення бібліотек різних типів, видів, підпорядкування у процес формування в суспільстві культури академічної доброчесності, запобігання проявам шахрайства, плагіату, корупції у сфері освіти й науки. Мета бібліотек у цьому проєкті полягала в інформаційній підтримці з розповсюдження правил академічної доброчесності, а також організації та проведення кампаній щодо попередження проявів недобросовісних запозичень [15, с. 13].

Активними промоутерами заходів з підтримки формування культури академічної доброчесності стали Секція університетських бібліотек та Секція працівників шкільних бібліотек УБА, якими було напрацьовано практичні рекомендації щодо комплексу заходів діяльності бібліотек зі сприяння формуванню культури академічної доброчесності, серед яких – організація оперативного інформування професійної спільноти стосовно формування культури академічної доброчесності через відповідні рубрики на вебсайтах бібліотек, проведення вебінарів, тренінгів, лекцій з питань академічної доброчесності в рамках бібліотекознавчого лекторію, підготовка тематичних бібліографічних покажчиків, проведення і активна участь у присвячених академічній доброчесності заходах УБА [14, с. 101].

У ході реалізації Проєкту експертами від УБА, представниками Секції університетських бібліотек та бібліотеками-партнерами Асоціації було підготовлено інформаційні та методичні матеріали: «Основи формування

культури академічної доброчесності в бібліотеці: інформаційний огляд»; «Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ВНЗ: методичні поради»; «Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат: інформаційний огляд»; «Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації».

У 2019 р. УБА підготовлено методичні рекомендації «Профіль компетентностей бібліотекарів з академічної доброчесності»; розроблено й апробовано програму підвищення кваліфікації бібліотечних працівників «Академічна доброчесність та бібліотеки». Мета останньої – формувати у слухачів загальні (базові) та предметні (професійні) компетентності щодо реалізації завдань інформаційно-бібліотечного супроводу освітньої та наукової діяльності і здійснення просвітницької роботи з питань академічної доброчесності у бібліотеках. Окремі теми спрямовані на розвиток комунікативної, психолого-фасилітативної та інформаційно-цифрової компетентності [1]. Цю програму можна використовувати для організації навчання працівників бібліотек.

У рамках проекту для промоції культури академічної доброчесності УБА підготовлено низку матеріалів рекламного характеру – інформаційні листівки та рекламно-інформаційні плакати.

Інформаційний портал від УБА – **«БібліоСинергія: підтримка наукових досліджень»** – партнерський проєкт бібліотек вишів, спрямований на створення професійного середовища (сайту) для спілкування однодумців та втілення нових практик у напрямку підтримки наукових досліджень. Зокрема, на сайті розміщуються матеріали щодо культури академічного письма, норм і принципів побудови наукових текстів, а також вимоги до якісного оформлення наукових публікацій на засадах академічної доброчесності.

У цілому ж, робота УБА із залучення бібліотек до формування культури академічної доброчесності поєднує різні формати (онлайн і офлайн), форми (тренінги, круглі столи, форуми тощо) і напрями – інформаційний (підготовка рекламно-інформаційної продукції, інформування через вебпортал,

інформаційні кампанії), практичний (конференції, форуми, семінари, вебінари, тренінги), теоретичний (розробка методичних рекомендацій, інформаційних оглядів, програми підвищення кваліфікації) [14, с. 101].

Інформаційні ресурси з академічної доброчесності (зокрема, нормативні посилання, інструктивні та методичні матеріали, вебінари, інструменти перевірки на плагіат) розміщуються також на офіційному сайті Національного репозитарію академічних текстів.

Отож, узагальнення місії бібліотек закладів освіти і наукових установ щодо розвитку академічної доброчесності дає підстави говорити, що сьогодні бібліотеки – центри формування культури академічної доброчесності та медіаграмотності, а також центри компетенції з академічного письма та доброчесності. Їхня місія – координувати, консультувати, популяризувати, моніторити.

Функції бібліотек закладів освіти у сфері академічної доброчесності полягають у: 1) формуванні, популяризації та впровадженні цих принципів; 2) інформаційно-технологічній підтримці освітньої і науково-дослідної діяльності закладу щодо популяризації принципів академічної доброчесності, основ інформаційної грамотності та роботи з базами даних; 3) координації заходів із запобігання академічної недоброчесності [8]; 4) наданні консультаційних послуг із формування культури академічної доброчесності, зокрема бібліотечні фахівці мають надавати кваліфіковані відповіді на наступні запити: як знайти релевантну інформацію для досліджень; як правильно оформити наукову роботу (знати вимоги наукових журналів і збірників, як цитувати і посилатися на джерела, як оформляти списки літератури, як використовувати міжнародні стилі бібліографічних посилань); де і як публікуватися; як інтерпретувати авторське право, щоб не стати плагіатором і захистити себе від плагіату; 5) приймати участь у проведенні наукових досліджень за тематикою академічної доброчесності; 6) розробляти інформаційні матеріали (пам'ятки, дорожні карти тощо) з питань академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

На думку С. Чуканової, діяльність бібліотек у напрямку розвитку академічної доброчесності передбачає розгляд таких аспектів, як: поняття академічної доброчесності; фундаментальні цінності академічної доброчесності; кодекс честі закладу освіти; поняття плагіату та його різновиди; порядок і процедура перевірки робіт на плагіат; основи інформаційного пошуку; збереження балансу голосу шляхом цитування, перефразування та узагальнення; використання бібліографічних менеджерів та складання бібліографічних описів [24, с. 38].

Викладання академічної доброчесності на базі бібліотеки ЗВО можливе як у вигляді тренінгів та семінарів, так і у вигляді повноцінного модулю курсу, за умови, що бібліотечний працівник є викладачем за сумісництвом або викладач інтегрує бібліотечний компонент у свої заняття (запрошує фахівців бібліотеки чи приводить групу студентів на масові заходи, дотичні до теми). Тобто тема може існувати і у вигляді тренінгу чи тематичного масового заходу, який проводить бібліотека з метою популяризації академічної доброчесності в навчальному й освітньому середовищі [24, с. 38].

Поряд із цим на сьогоднішній день роль бібліотекарів у боротьбі з плагіатом є не до кінця визначеною, адже відкритим залишається питання повноважень у бібліотечних працівників втручатись у навчальний процес та розробляти навчальні плани.

Опитування, проведене у вересні 2017 р. серед 54 університетських бібліотек, показало, що серед діючих активностей у формуванні та розвитку академічної доброчесності переважали: консультування з питань академічної доброчесності – 25; участь у робочих групах з академічної доброчесності – 12; проведення освітніх заходів з питань академічної доброчесності – 10; перевірка академічних робіт на плагіат – 9; викладання у межах навчальних дисциплін, присвячених основам академічної доброчесності – 6; участь у розробленні Кодексу честі – 3 та ін.; фахівці кількох бібліотек зізналися, що узагалі не приймали участі у цих процесах [8].

Результати проведеного нами у квітні 2022 р. опитування бібліотечних працівників аграрних коледжів, а також вивчення і аналіз річних звітів бібліотек за попередні роки (зокрема, 2020 і 2021 рр.), які щороку надсилаються до Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН як методичного центру мережі сільськогосподарських бібліотек і узагальнюються в науково-аналітичних оглядах на шпальтах «Бюлетеня ННСГБ НААН», дали можливість визначити загальні тенденції долученості бібліотечних фахівців мережі до реалізації принципів академічної доброчесності, наявність тих чи інших труднощів у даному напрямку.

Так, згідно отриманих даних:

1) більшість з бібліотечних працівників не проходили жодних навчальних курсів і тренінгів з питань академічної доброчесності (лише кілька опитаних зазначили навчальний курс «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів» на платформі «Prometheus», який стартував із 2021 р.);

2) серед найбільш ефективних заходів для запобігання академічної недоброчесності у студентському і викладацькому середовищі були обрані: на 1-у місці – підвищення рівня інформаційної культури; на 2-у – роз'яснювальна робота і запровадження Кодексів честі; на останньому – чітка система покарань і її дотримання (обиралися усі запропоновані варіанти);

3) переважна більшість бібліотекарів (проте не всі!) вказали про надання ними консультацій користувачам (студентам, викладачам) з питань академічної доброчесності;

4) на запитання про існування у коледжах робочих груп з академічної доброчесності були надані як ствердні (їх найбільше), так і заперечні відповіді; обиралася і відповідь «мені про це не відомо», що свідчить про байдужість до зазначених питань;

5) орієнтовно половина опитаних респондентів зазначили, що бібліотека приймає участь у діяльності робочих груп з академічної доброчесності, інша половина – що ні;

б) аналогічна картина вималювалася і щодо долучення бібліотек до проведення освітніх і популяризаційних заходів з питань академічної доброчесності. Серед таких заходів, переважно, називалися тренінги, дискусії, круглі столи, а також проведення занять на тему інформаційної культури в межах тих чи інших навчальних дисциплін, переважно для першокурсників;

7) абсолютно всі з опитаних підтримали ідею обов'язкової перевірки наукових рукописів антиплагіатними програмними засобами;

8) близько 80 % опитаних відповіли, що бібліотеки їхніх коледжів долучаються до перевірки академічних робіт на плагіат (студентських, викладацького складу);

9) проте на запитання про існування репозитарію академічних текстів у відкритому доступі на сайті бібліотеки усі опитані дали заперечну відповідь, що свідчить про відсутність формування інформаційного ресурсу наукових і навчально-методичних робіт викладачів і кваліфікаційних студентських робіт;

10) більше 65 % вказали, що бібліотечні працівники не долучаються до викладання у межах навчальних дисциплін, присвячених основам академічної доброчесності; інші вказали, що такі випадки є, проте вони поодинокі;

11) у більшій половині коледжів функціонують затверджені Кодекси честі з академічної доброчесності, проте лише у 30 % до їхньої розробки долучали бібліотечних працівників;

12) лише 20 % бібліотек для своїх користувачів проводили ініційовані ними семінари, тренінги, спрямовані на вдосконалення рівня інформаційної грамотності;

13) 83 % опитаних зізналися, що бібліотеки не проводили жодних досліджень з питань академічної доброчесності, зокрема опитування, анкетування, інтерв'ю членів академічної спільноти; 17 % дали ствердні відповіді; проте відповідь «проводяться систематично, результати оформляються у вигляді аналітичних оглядів» жодного разу не була обрана;

14) на запитання, яку саме інформацію, спрямовану на формування академічної доброчесності, бібліотеки розміщують на своїх сайтах, найбільше

обрано варіантів «правила оформлення бібліографічних описів і списків літератури», дещо менше – «рекомендації щодо написання наукових статей і студентських наукових робіт» і «корисні посилання на наукометричні бази даних»; зовсім не обрані варіанти «рекомендації з питань ідентифікації авторів та посилання на некомерційні міждисциплінарні реєстри унікальних ідентифікаторів авторів», «рекомендації з питань наукометрії» і «узагальнення щодо перевірки робіт на плагіат»;

15) серед труднощів, які виникають у бібліотечних працівників у процесі популяризації та реалізації заходів з академічної доброчесності, називалися переважно «відсутність методичних рекомендацій щодо проведення масових заходів за цією тематикою», «недостатність навчальних матеріалів», а також «відсутність прямих зв'язків зі студентами – користувачами бібліотеки в умовах дистанційного навчання, зокрема, під час карантинних обмежень і через воєнний стан у країні».

Загалом можемо говорити про те, що на сьогоднішній день бібліотечні працівники, у тому числі і фахівці бібліотек мережі аграрних коледжів, відчують певну ізолюваність та відсутність якісного інформування щодо реалізації принципів академічної доброчесності в цілому та долученості їх, як фахівців, до навчання студентів у цьому напрямку зокрема.

Отже, узагальнюючи практики роботи бібліотек українських ЗВО, можна порадити наступні **заходи щодо популяризації академічної доброчесності**:

1) проводити для своїх користувачів (та долучати до всеукраїнських, організованих в онлайн-режимі) семінари, тренінги, вебінари, спрямовані на вдосконалення рівня інформаційної грамотності, щодо можливостей використання інформаційних ресурсів бібліотеки для наукової діяльності, з питань особливостей пошуку інформації в електронних бібліотеках, створення і структурування персональних наукових бібліотек, з питань підготовки якісних наукових статей, інформаційних та довідкових видань;

2) максимально розміщувати на своїх сайтах інформацію, спрямовану на формування академічної доброчесності – рекомендацій щодо написання

наукових статей; правил оформлення бібліографічних описів; рекомендацій для авторів і перекладачів; питань ідентифікації авторів і посилання на некомерційні міждисциплінарні реєстри унікальних ідентифікаторів авторів; з питань наукометрії, розміщувати корисні посилання на наукометричні бази даних; висвітлювати питання перевірки робіт на плагіат тощо;

3) організувати доступ до світових інформаційних баз даних;

4) проводити заняття для студентів та науковців з формування навичок роботи зі світовими та вітчизняними ресурсами для освіти й науки, долучатися до викладання окремих тем навчальних курсів з основ академічного письма [15, с. 14, 15, 16];

5) підтримувати та супроводжувати репозитарій відкритого доступу, створювати бази взаємодії з Національним репозитарієм академічних текстів;

б) перевіряти наукові тексти на плагіат;

7) популяризувати академічну доброчесність серед користувачів шляхом:

а) поширення флаєрів, листівок, буклетів, відеоматеріалів тощо, які розкривають питання порушення/дотримання академічної доброчесності;

б) створення та підтримка тематично пов'язаних з академічною доброчесністю спеціалізованих інтернет-ресурсів та профілів у соціальних мережах (сторінок, груп тощо); в) проведення спеціальних акцій та кампаній з популяризації академічної доброчесності (інсталяції, виставки, флешмоби, квести тощо);

8) проводити дослідження з питань академічної доброчесності шляхом:

а) організації опитувань, анкетувань, інтерв'ю членів академічної спільноти;

б) складання аналітичних звітів, довідок тощо на основі аналізу опитувань, анкетувань, інтерв'ю; в) поширення результатів досліджень з питань академічної доброчесності на широкий загал [17, с. 3, 6].

Висновки. Отже, в умовах глобалізації академічних наукових та освітніх процесів важливим фактором керування знаннями і формування національного інформаційного науково-освітньо-культурного простору є інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотек. Сучасні бібліотеки є саме тими соціальними та інформаційними інституціями, які повинні мобільно реагувати

на швидкі зміни у науці, освіті, культурі, тому зростає їхня роль у науково-інформаційному забезпеченні суспільного розвитку та міжкультурній комунікації та як результат – розбудові суспільства знань в Україні. Сьогодні бібліотеки освітніх закладів України повинні відіграти ключову роль і стати центрами просвітництва та формування культури академічної доброчесності для студентства і науково-педагогічних працівників. Констатовано, що на сьогоднішній день не всі бібліотеки ЗВО, зокрема аграрної мережі України, долучені до практичної реалізації принципів академічної доброчесності. Серед бібліотек коледжів зафіксовано досить невисокі показники участі бібліотекарів у тематичних навчальних курсах і тренінгах, долученості їх як до формування інформаційної культури серед студентства, так і до впровадження політик академічної доброчесності у навчальних закладах, виявлено досить низький показник проведення освітніх і популяризаційних заходів з питань академічної доброчесності; спостерігається сумна тенденція щодо відсутності у бібліотеках коледжів репозитаріїв академічних текстів, які б сприяли контролю за підготовкою здобувачами вищої освіти і професорсько-викладацьким складом якісніших і самостійних навчальних, кваліфікаційних і наукових робіт. Запропоновано ряд рекомендацій організаційно-технологічного, популяризаційного й аналітичного характеру, які стануть корисними для бібліотечних фахівців ЗВО з метою формування серед студентів коледжів академічної доброчесності.

Список використаних джерел та літератури

1. Академічна доброчесність та бібліотеки: програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек / Українська бібліотечна асоціація. Головний тренінговий центр для бібліотекарів; розробники: Воскобойнікова-Гузєва О. В., Загуменна В. В., Кулик Є. В., Пашкова В. С., Сербін О. О., Сошинська Я. Є., Шевченко І. О. Київ: УБА, 2018. 40 с.

2. Академічна доброчесність у системі освітньої підготовки фахівців (на прикладі бібліотек аграрних коледжів України): методичні рекомендації / Упорядник: І. О. Демуз; Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН. Київ, 2022. 38 с.

3. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень. Вип. 13, березень 2021.

4. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро, 2017. 169 с.

5. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.

6. Бахрушин В. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід (опубліковано 7.02.2018) / Освітня політика: портал громадських експертів. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchij-osviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid>.

7. Бахрушин В. Аналітична записка «Запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Лист МОН від 20.05.2020 р. № 1/9-264. URL: http://www.lib.znau.edu.ua/jrbis2/images/Files/2020/AD/MON_20.05.2020.pdf.

8. Бруй О. Розвиток академічної доброчесності: роль університетських бібліотек [Онлайн-ресурс] / Слайди. 2019.

9. Демуз І. О., Татарчук Л. М. Роль бібліотек освітніх закладів України у реалізації принципів академічної доброчесності. «Україна в контексті соціогуманітарних викликів сучасності: історичний досвід та перспективи»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). 17 травня 2022 р. Переяслав, 2022. С. 79-84.

10. Етичний кодекс ученого України. Затверджено Загальними зборами Національної академії наук України 15 квітня 2009 р. *Вісник НАН України*. 2009. № 7. С. 64-68.

11. Іщенко Т. Д., Шишкіна Г. В., Ніколаєва І. В. Академічна доброчесність як складова забезпечення якості освіти. *АгроТерра*. 2018. № 2 (5). С. 19-23.

12. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2019. Вип. 24. С. 122-128.

13. Малогулко Ю. В., Затхей М. В. Проблеми академічної доброчесності в вищих навчальних закладах. *Знання. Освіта. Освіченість*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. з різноманітних проблем сучасної освіти, 28-29 вер. 2018 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcwr/all-hcwr-2018/paper/viewFile/3857/3456>.

14. Мотько А. О. Формування культури академічної доброчесності – один із пріоритетних напрямів діяльності ВГО «Українська бібліотечна асоціація». *XI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна інформаційнобібліотечна освіта: метаморфози навчального дизайну»*: зб. матеріалів / ВГО Укр. бібл. асоц.; редкол.: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська, Я. О. Хіміч. Електрон. вид. Київ: УБА, 2021. С. 99-102.

15. Основи формування культури академічної доброчесності в бібліотеці: інформаційний огляд / автори-укладачі: Якуніна Н. В., Чинюк А. А., Руденко Я. В.; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. О. Сербін; Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 41 с.

16. Про Проєкт «Academic Integrity and Quality Initiative». Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти. URL: <https://academiq.org.ua/>.

17. Профіль компетентностей бібліотекарів з академічної доброчесності [Електронний ресурс]: рекомендації / О. Бруй, Л. Савенкова, С. Чуканова; за участі: О. Ляху, О. Мурашко; рецензент: О. Гужва; Українська бібліотечна асоціація, Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». Київ: Українська бібліотечна асоціація, 2019. Онлайнвий ресурс. 16 с.

18. Рекомендації МОН України щодо запобігання академічному плагиату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) № 1/11-8681 від 15.08.2018 р. URL:

http://www.lib.znau.edu.ua/jirbis2/images/Files/2020/AD/MON_15.08.2018.pdf.

19. Семенов О. Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проєкту ЕРАЗМУС+ЖАН МОНЕ МОДУЛЬ. *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій: Україна Європейський союз: від партнерства до асоціації*. Луцьк, Терен, 2019. С. 320-330.

20. Сторінки Євгена Ніколаєва: Порушення академічної доброчесності, крім плагиату (опубліковано 29 вересня 2021 року). URL: <https://www.skeptic.in.ua/>.

21. Тимочко Т. Оцінка ефективності інституційних політик академічної доброчесності у закладах вищої освіти: Дипломна робота на здобуття ступеня магістра публічної політики та врядування / Приватний університет «Київська школа економіки». Київ, 2020. 72 с.

22. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «Академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 192-195.

23. Тодорова І. Психологічні чинники толерантності студентів до академічної недоброчесності. *Психологія і особистість*. 2019. № 2. С. 116-131.

24. Чуканова С. О. Особливості викладання академічної доброчесності для різних категорій користувачів з точки зору бібліотекаря. *XI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна інформаційнобібліотечна освіта: метаморфози навчального дизайну»*: зб. матеріалів / ВГО Укр. бібл. асоц.;

редкол.: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська, Я. О. Хімич. Електрон. вид. Київ: УБА, 2021. С. 37-41.

25. Чумак О. В. Концепт категорії академічної доброчесності у вищій освіті. *Теорія та методика управління освітою*. 2017. № 2 (20). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v2_17/%D0%A7%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BA.pdf.

References

1. Voskoboynikova-Huzyeva, O. V., Zahumenna, V. V., Kulyk, Ye. V., Pashkova, V. S., Serbin, O. O., Soshyns'ka, Ya. Ye., & Shevchenko, I. O. (2018). *Akademichna dobrochesnist' ta biblioteky: prohrama pidvyshchennya kvalifikatsiyi pratsivnykiv bibliotek* [Academic integrity and libraries: a training program for librarians]. Kyiv: Ukrayins'ka bibliotekna asotsiatsiya [In Ukrainian].

2. Demuz, I. O. (Eds.). (2022). *Akademichna dobrochesnist' u systemi osvith'oyi pidhotovky fakhivtsiv (na prykladi bibliotek ahrarnykh koledzhiv Ukrayiny): metodychni rekomendatsiyi* [Academic integrity in the system of educational training (on the example of libraries of agricultural colleges of Ukraine): guidelines]. Kyiv: Natsional'na naukova sil's'kohospodars'ka biblioteka NAAN [In Ukrainian].

3. *Akademichna dobrochesnist': informatsiynyy byuletyn'*. (2021). [Academic integrity: newsletter]. Issue 13 [In Ukrainian].

4. Sorokina, N. G., Artyuxova, A. Ye., & Degtyar'ova, I. O. (2017). *Akademichna dobrochesnist: problemy dotrymannya ta priorityety poshyrennya sered molodyx vchenyx* [Academic Integrity: Compliance Issues and Dissemination Priorities for Young Scientists]. Dnipro [in Ukrainian].

5. Finikov, T. V., & Artyuxov, A. Ye. (2016). *Akademichna chesnist yak osnova stalogo rozvytku universytetu* [Academic honesty as a basis for sustainable development of the university]. Kyiv: Takson [in Ukrainian].

6. Bakhrushyn, V. (2018). *Akademichnyy plahiat i samoplahiat v nautsi ta vyshchii osviti: normativna baza i svitovyy dosvid* [Academic plagiarism and self-plagiarism in science and higher education: regulatory framework and world experience]. *Osvitnya polityka: portal hromads'kykh ekspertiv* – Educational policy: a portal of public experts. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplagiat-v-nautsi-ta-vishchij-osviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid> [in Ukrainian].

7. Bakhrushyn, V. *Analychna zapyska «Zapobihannya okremykh problem i pomylok u praktykakh zabezpechennya akademichnoyi dobrochesnosti»* [Analytical note «Prevention of certain problems and errors in the practice of ensuring academic integrity»]. *Lyst MON vid 20.05.2020 r. № 1/9-264* – Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 20.05.2020 № 1/9-264. URL: http://www.lib.znau.edu.ua/jrbis2/images/Files/2020/AD/MON_20.05.2020.pdf [in Ukrainian].

8. Bruy, O. (2019). Rozvytok akademichnoyi dobrochesnosti: rol' universytets'kykh bibliotek [Development of academic integrity: the role of university libraries]. (n.d.) [in Ukrainian].

9. Demuz, I. O., & Tatarчук, L. M. (2022). Rol' bibliotek osvithnikh zakladiv Ukrayiny u realizatsiyi pryntsyviv akademichnoyi dobrochesnosti [The role of libraries of educational institutions of Ukraine in the implementation of the principles of academic integrity]. «Ukrayina v konteksti sotsiohumanitarnykh vyklykiv suchasnosti: istorychnyy dosvid ta perspektyvy»: materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (z mizhnarodnoyu uchastyu) – «Ukraine in the context of socio-humanitarian challenges of today: historical experience and prospects»: proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference (with international participation). Pereyaslav, 79-84 [in Ukrainian].

10. Etychnyy kodeks uchenoho Ukrayiny. Zatverdzheno Zahal'nymy zboramy Natsional'noyi akademiyi nauk Ukrayiny 15 kvitnya 2009 r. [Code of Ethics of the scientist of Ukraine. Approved by the General Meeting of the National Academy of Sciences of Ukraine on April 15, 2009]. *Visnyk NAN Ukrayiny* – Bulletin of the NAS of Ukraine, 2009, 7, 64-68 [in Ukrainian].

11. Ishhenko, T. D., Shyshkina, G. V., & Nikolayeva, I. V. (2018). Akademichna dobrochesnist yak skladova zabezpechennya yakosti osvity. [Academic integrity as a component of quality assurance in education]. *AgroTerra* – AgroTerra, 2 (5), 19-23 [in Ukrainian].

12. Kolesnikov, A. (2019). Akademichna dobrochesnist' v ukrayins'komu osvithno-naukovomu prostori: problemy ta sotsial'ni zahrozy [Academic integrity in the Ukrainian educational and scientific space: problems and social threats]. *Rehional'ni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrayiny* – Regional aspects of development of productive forces of Ukraine, 24, 122-128 [in Ukrainian].

13. Malogulko, Yu. V., & Zatxej, M. V. (2018). Problemy akademichnoyi dobrochesnosti v vyshhyx navchalnyx zakladax [Problems of Academic Integrity in Higher Education]. *Znannya. Osvita. Osvichenist*. Mizhnarodna naukovo-praktychna konferenciya z riznomanitnyx problem suchasnoyi osvity – *Knowledge. Education. Education*. International scientific-practical conference on various problems of modern education. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvr/all-hcvr-2018/paper/viewFile/3857/3456> [in Ukrainian].

14. Mot'ko, A. O. (2021). Formuvannya kul'tury akademichnoyi dobrochesnosti – odyń iz priorytetnykh napryamiv diyal'nosti VHO «Ukrayins'ka bibliotekna asotsiatsiya» [Forming a culture of academic integrity – one of the priorities of the APO «Ukrainian Library Association»]. *XI Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Suchasna informatsiyobibliotekna osvita: metamorfozy navchal'noho dizaynu»*: zb. materialiv – XI International scientific-practical conference «Modern information library education: metamorphoses of educational design»: coll. materials. Kyiv: Ukrayins'ka bibliotekna asotsiatsiya, 99-102 [in Ukrainian].

15. Yakunina, N. V., Chynyuk, A. A., & Rudenko Ya. V. (2016). Osnovy formuvannya kul'tury akademichnoyi dobrochesnosti v bibliotetsi: informatsiyyny

ohlyad [Fundamentals of forming a culture of academic integrity in the library: an information review]. Kyiv: Ukrayins'ka bibliotekna asotsiatsiya [in Ukrainian].

16. Pro Proyekt «Academic Integrity and Quality Initiative». Initsiatyva akademichnoyi dobrochesnosti ta yakosti osvity [About Project «The Academic Integrity and Quality Initiative». Academic integrity and education quality initiative]. URL: <https://academiq.org.ua/> [in Ukrainian].

17. Bruy O., Savenkova L., & Chukanova S., et al. (2019). Profil' kompetentnostey bibliotekariv z akademichnoyi dobrochesnosti: rekomendatsiyi [Profile of librarians' competencies in academic integrity: recommendations]. Kyiv: Ukrayins'ka bibliotekna asotsiatsiya [in Ukrainian].

18. Rekomendatsiyi MON Ukrayiny shchodo zapobihannya akademichnomu plahiatu ta yoho vyyavlennya v naukovykh robotakh (avtoreferatakh, dysertatsiyakh, monohrafiyakh, naukovykh dopovidyakh, stattyakh toshcho) № 1/11-8681 vid 15.08.2018 r. [Recommendations of the Ministry of Education and Science of Ukraine on the prevention of academic plagiarism and its detection in scientific papers (abstracts, dissertations, monographs, scientific reports, articles, etc.) № 1/11-8681 dated 15.08.2018]. URL: http://www.lib.znau.edu.ua/jirbis2/images/Files/2020/AD/MON_15.08.2018.pdf [in Ukrainian].

19. Semenog, O. (2019). Yevropejskyj ta nacionalnyj konteksty akademichnoyi kultury doslidnyka: dosvid realizaciyi proektu ERAZMUS+ZhAN MONE MODUL [European and national contexts of a researcher's academic culture: project implementation experience Erasmus + Jean Monnet Module]. *Ukrayinskyj Shhorichnyk z Yevropejskyx Integracijnyx Studij: Ukrayina Yevropejskyj soyuz: vid partnerstva do asociaciyi – European Yearbook on European Integration Studies: Ukraine European Union: from partnership to association*, Luczk, Teren, 320-330 [in Ukrainian].

20. Storinky Yevhena Nikolayeva: Porushennya akademichnoyi dobrochesnosti, krim plahiatu (opublikovano 29 veresnya 2021 roku) [Yevhen Nikolaev's pages: violation of academic integrity, except plagiarism (published on September 29, 2021)]. URL: <https://www.skeptic.in.ua/> [in Ukrainian].

21. Tymochko, T. (2020). Otsinka efektyvnosti instytutsiynykh polityk akademichnoyi dobrochesnosti u zakladakh vyshchoyi osvity: Dyploмна робота на здобуття ступеня магістра публічної політики та врядування [Evaluating the effectiveness of institutional policies of academic integrity in higher education institutions: thesis for a master of public policy and governance]. Kyiv: Pryvatnyy universytet «Kyyivs'ka shkola ekonomiky» [in Ukrainian].

22. Tyczka, Ya. (2018). «Akademichna dobrochesnist» ta «Akademichna vidpovidalnist» u zabezpechenni yakosti osvity [«Academic Integrity» and «Academic Responsibility» in Quality Assurance in Education]. *Pidpryyemnyctvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 11, 192-195 [in Ukrainian].

23. Todorova, I. (2019). Psyxologichni chynnyky tolerantnosti studentiv do akademichnoyi nedobrochesnosti [Psychological factors of students' tolerance for

academic dishonesty]. *Psychologiya i osobystist* – Psychology and personality, 2, 116-131 [in Ukrainian].

24. Chukanova, S. O. (2021). Osoblyvosti vykladannya akademichnoyi dobrochesnosti dlya riznykh katehoriy korystuvachiv z tochky zoru bibliotekarya [Features of teaching academic integrity for different categories of users from the point of view of the librarian]. *XI Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Suchasna informatsiynobibliotechna osvita: metamorfozy navchal'noho dyzaynu»: zb. materialiv* – International scientific-practical conference «Modern information library education: metamorphoses of educational design»: coll. materials. Kyiv: Ukrayins'ka bibliotechna asotsiatsiya, 37-41 [in Ukrainian].

25. Chumak, O. V. (2017). Koncept kategoriyi akademichnoyi dobrochesnosti u vyshnij osviti [The concept of academic integrity category in higher education]. *Teoriya ta metodyka upravlinnya osvitoju* – Theory and methods of educational management, 2 (20). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v2_17/%D0%A7%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BA.pdf [in Ukrainian].

Рецензенти:

Н. І. Коцур, д. і. н., проф.;

Г. В. Салата, д. і. н., доц.

Надійшла до редакції: 20.06.2022 р.